

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 673/2023-42

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavných sťažnostiach sťažovateľov 1/ [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], 2/ [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], 3/ [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], 4/ [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] a 5/ [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených JUDr. Jozefom Chmurom, advokátom, Zvonárska 8, Košice, proti postupu Okresného súdu Poprad v konaní sp. zn. KK-2C/1/2018 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Poprad v konaní sp. zn. KK-2C/1/2018 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a ich právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Poprad **p r i k a z u j e** v konaní sp. zn. KK-2C/1/2018 konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke 1 **p r i z n á v a** finančné zadost'učinenie **500 eur** a sťažovateľom 2 až 5 finančné zadost'učinenie každému po **800 eur**, ktoré **je** Okresný súd Poprad **p o v i n n ý** zaplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Poprad **je p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľom trovy konania **530,86 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavným sťažnostiam **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovatelia sa ústavnými sťažnosťami doručenými ústavnému súdu 6. a 21. decembra 2023, konanie o ktorých bolo spojené na spoločné konanie, domáhajú vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na pojednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom okresného súdu v civilnom spore s tým, že okresnému súdu bude prikázané konať bez zbytočných prietáhov. Sťažovateľka 1 žiada finančné zadost'učinenie 6 000 eur a ostatní sťažovatelia finančné zadost'učinenie po 10 000 eur.

II.

2. Sťažovatelia sú niektorí z množstva žalovaných v spore, ktorý začal podaním žaloby na Okresnom súde Poprad v januári 2008. Sťažovateľka 1 je dedičkou jednej zo žalovaných, ktorá zomrela v [REDACTED]. Žalobca sa aj proti nim domáha určenia vlastníckeho práva k pozemkom, na ktorých majú sťažovatelia podiel menej ako jedno percento, čo pri sťažovateľke 2 zodpovedá 16 961 m² a pri ostatných sťažovateľoch 5 643 m² pozemkov.

3. V priebehu roku 2008 bola vec pridelená postupne trom sudcom z dôvodu personálnych zmien na okresnom súde. V priebehu roka 2009 okresný súd odstraňoval vady žaloby a rozhodoval o zmenách v okruhu žalovaných, ktorých v novembri 2010 vyzval na vyjadrenie k žalobe a zvolenie spoločného zástupcu. Prvé pojednávanie nariadené na december 2010 bolo odročené na február 2011 na žiadosť viacerých žalovaných. Pojednávanie vo februári a máji 2011 boli odročené bez pojednania veci. V priebehu rokov 2012 a 2013 súd vykonával úkony súvisiace so zmenou či rozšírením okruhu žalovaných a zabezpečením listinných dôkazov. Ďalšie pojednávanie, na ktorom bola vec prejednaná, sa uskutočnilo v septembri 2014. Tomu predchádzalo zrušenie troch pojednávaní nariadených v roku 2014, pričom dve boli zrušené na žiadosť advokáta žalobcu. Ďalšie pojednávanie nariadené na november 2014 bolo odročené pre chorobu advokáta žalobcu. V roku 2015 bolo nariadených sedem pojednávaní, z ktorých šesť bolo zrušených na žiadosti advokátov žalobcu a žalovaných. V roku 2016 boli nariadené štyri pojednávanie, pričom posledné z nich v júni 2016 bolo odročené pre námietku zaujatosti sudcu.

4. Uznesením krajského súdu z januára 2017 bola vec z dôvodu vylúčenia všetkých sudcov Okresného súdu Poprad prikázaná Okresnému súdu Svidník. Ďalším uznesením krajského súdu z novembra 2017 bola vec na návrh žalobcu z dôvodu vhodnosti prikázaná Okresnému súdu Kežmarok. Tam bola postupne pridelená viacerým sudcom z dôvodu ich vylúčenia pre ich vzťah k jednej zo žalovaných (sudkyňa Okresného súdu Poprad) a ukončenie funkcie sudcu. Až v júli 2019 bola vec pridelená sudcovi, ktorý vo veci konal a nariadil pojednávanie na október 2020. To však bolo zrušené, pretože spis sa z dôvodu ústavnej sťažnosti jedného zo žalovaných nachádzal na ústavnom súde. Ďalšie pojednávanie nariadené na december 2020 bolo pre pandémiu odročené na marec 2021. I to však bolo z rovnakého dôvodu odročené na jún 2021, kedy sa pojednávanie uskutočnilo, no bolo odročené na neurčito. Advokát sťažovateľky 1 v júli 2021 navrhol konanie prerušiť a iniciovať konanie o súlade právnych predpisov na ústavnom súde. Z dôvodu preloženia sudcu bola vec pridelená v januári 2022 inému sudcovi.

5. V septembri 2022 osoba vystupujúca za žalobcu zobrala žalobu späť, čo však namietol advokát žalobcu. Okresný súd v januári 2023 vyzval žalovaných, aby sa vyjadrili, či súhlasia so zastavením konania. V marci a auguste 2023 sudca, ktorému bola vec pridelená, oznámil skutočnosti zakladajúce jeho vylúčenie, pričom rozhodnutiami predsedu okresného súdu z apríla a septembra 2023 bolo rozhodnuté, že vylúčený nie je. Okresný súd následne na 24. október 2023 nariadil výsluch osoby vystupujúcej za žalobcu, no tento výsluch bol z dôvodu mimosúdnych rokovaní zrušený. Pojednávanie nariadené na 30. november 2023 bolo pre účely mimosúdnych rokovaní odročené na 15. február 2024.

III.

6. Sťažovatelia zhodne namietajú celkovú dĺžku konania. Napriek tomu, že konanie začalo ešte v januári 2008, okresné sudy v ňom skoro vôbec nekonali, keďže ešte ani nebolo začaté skutočné dokazovanie. Sťažovatelia poukazujú na to, že svojím správaním k priet'ahom v konaní neprispeli. Sťažovateľka 1 zvyrazňuje, že podaniami sa snažila vyriešiť procesné otázky, no okresný súd na to nereagoval. S poukazom na nález ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 291/2020 zdôraznila, že v dôsledku zmeny účastníka konania nedochádza k vzniku nového procesnoprávneho vzťahu, ale k procesnému nástupníctvu do už existujúceho vzťahu, a preto žiada zohľadniť celkovú dĺžku konania od roku 2008. Sťažovatelia nespochybňujú, že konanie je vzhľadom na vysoký počet žalovaných právne a fakticky zložitú. Avšak aj v spore s množstvom účastníkov možno efektívne konať. Prebiehajúci spor bráni tomu, aby sťažovatelia mohli s nehnuteľnosťami nakladať. Vzhľadom na neprimeranú dĺžku konania do konania už vstupujú deti či vnúčatá pôvodných vlastníkov, ktorí sa nedožili ani rozhodnutia súdu prvej inštancie.

7. Okresný súd poukázal na právnu a skutkovú zložitú veci, ktorá je spôsobená najmä počtom žalovaných. Nielen to, ale z dôvodov na strane advokátov strán bolo odročených viacero pojednávaní. Priebeh konania ovplyvnila aj pandémia. K právnej zložitosti uviedol, že konanie je komplikované vzhľadom na zmenu právnej úpravy pozemkových spoločenstiev, z čoho vyplynuli problémy súvisiace s konaním za členov spoločenstva. V priebehu konania došlo dvakrát k zmene súdov a početným zmenám sudcov. Vec je pridelená už desiatemu sudcovi. Požadované finančné zadosťučinenie vzhľadom na veľkosť podielov sťažovateľov považuje za neprimerané.

IV.

8. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Namietané porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre sťažovateľa (II. ÚS 32/02). Zbytočné priet'ahy môžu byť zapríčinené nielen nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (IV. ÚS 182/08).

9. Konanie o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam je obvyklou súčasťou agendy všeobecných súdov. Procesná zložitú vyplýva z vysokého počtu žalovaných, ktorých zastupuje viacero advokátov. K predĺženiu konania prispela i potreba opakovane rozhodovať o námietkach

zaujatosti sudcov, pretože žalovanou sa stala sudkyňa okresného súdu. Procesnou komplikáciou bola i otázka spôsobilosti žalovaného pozemkového spoločenstva konať za jeho členov a aplikácia právnej úpravy, ktorá sa v priebehu konania zmenila. Z hľadiska správania sťažovateľov ako účastníkov konania treba uviesť, že na žiadosť advokáta sťažovateľky 1 a jej právnej predchodkyne boli odročené tri pojednávania. Táto skutočnosť však zásadne neovplyvnila dĺžku konania. V správaní ostatných sťažovateľov neboli zistené žiadne skutočnosti, ktoré by vplývali na dĺžku konania. Význam konania pre sťažovateľov je daný záujmom na nastolení právnej istoty týkajúcej sa vlastníctva ich bagateľných spoluvlastníckych podielov na nehnuteľnostiach.

10. Konanie o žalobe proti sťažovateľom začalo v januári 2008. Prvé pojednávanie okresný súd nariadil takmer až po troch rokoch od podania žaloby a pojednávanie, na ktorom bola vec prejednaná, sa konalo až po vyše šiestich rokoch od podania žaloby. Z doteraz nariadeného množstva pojednávanií došlo k prejednaniu veci len niektorých z nich, čo bolo spôsobené nekritickou akceptáciou návrhov advokátov strán na odročenie pojednávania. Najvýraznejšie k predĺženiu konania prispeli časté zmeny súdov a sudcov, ktorým bola vec pridelená. Konanie tak trvá už šesťnásť rokov bez toho, aby bolo vo veci rozhodnuté. Doterajší postup súdu nesmeruje k rozhodnutiu o podanej žalobe a nastoleniu právnej istoty sťažovateľov. Vzhľadom na nepochybne vysoký počet žalovaných súd svoju činnosť zameral na rozhodovanie o zmenách na strane žalovaných. Aj túto rozhodovaciu činnosť však vykonáva nedôsledne. Dôkazom toho je, že stále nebolo rozhodnuté o žiadosti sťažovateľky 1 z decembra 2020, aby s ňou súd pokračoval v konaní. Konanie trvajúce na jednom stupni šesťnásť rokov bez meritórneho rozhodnutia, keď súd stále rieši len procesné otázky okruhu žalovaných, nemožno ani pri ich vysokom počte považovať za ústavne udržateľné. Je na okresnom súde zabezpečiť taký procesný postup, ktorý aj pri sťažených podmienkach čo najskôr odstráni stav právnej neistoty. Preto bolo podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vyslovené, že postupom okresného súdu boli porušené ústavné práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote. Vzhľadom na to, že konanie stále nie je právoplatne skončené, bolo okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy prikázané, aby vo veci konal bez zbytočných prietahov.

11. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušenia základného práva (IV. ÚS 210/04). Tak je to aj v tomto prípade, v ktorom rozhodujúcim faktorom pri zistení porušenia ústavných práv sťažovateľov bol postup okresného súdu. To platí v celom rozsahu u sťažovateľov 2 až 5, ktorí svojím správaním nijak neprispeli k celkovej dĺžke konania. Osobitne bolo prihliadnuté na to, že sťažovatelia sú žalovanými v spore s množstvom účastníkov, čo zmiernuje ich nemajetkovú ujmu (rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva Arvanitaki-Roboti a ďalší proti Grécku, sťažnosť č. 27278/03, bod 29). S prihliadnutím na postup súdu a pre veľkosť podielov bagateľný význam konania pre sťažovateľov bolo sťažovateľom 2 až 5 podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznané finančné zadosťučinenie po 800 eur. U sťažovateľky 1 bola zohľadnená skutočnosť, že na návrh jej advokáta došlo k odročeniu pojednávanií a do konania vstúpila až po smrti svojej matky. Preto jej bolo priznané finančné zadosťučinenie 500 eur. Vo zvyšnej časti návrhom sťažovateľov na priznanie finančného zadosťučinenia nebolo vyhovené.

V.

12. Zistené porušenie základných práv sťažovateľov odôvodňuje to, aby im okresný súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nahradil trovy konania, ktoré im vznikli právnym zastúpením. Výška náhrady 530,86 eur bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti 2 x 208,67 eur), čo spolu s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 12,52 eur) predstavuje 442,38 eur, k čomu treba podľa § 18 ods. 3 vyhlášky pripočítať daň z pridanej hodnoty 88,48 eur. Vzhľadom na to, že advokát sťažovateľov ústavné sťažnosti sťažovateľov nehospodárne nepodal v jednom podaní, čo si vyžiadalo viacero uznesení ústavného súdu o spojení konaní, nebol dôvod na to, aby vzhľadom na zastúpenie viacerých sťažovateľov, ktorých ústavné sťažnosti boli zhodné, mu bolo priznané zvýšenie základnej sadzby tarifnej hodnoty podľa ustanovení § 13 vyhlášky.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. februára 2024

Robert Šorl
predseda senátu